

Skautská výchovná metoda

A její vývoj za poslední století a desetiletí

Vojtěch Zeisek

Ekologický odbor Výkonné rady Junáka — českého skauta, z. s.
Katedra botaniky Přírodovědecké fakulty UK & Botanický ústav AV ČR, v. v. i.
zeisek@natur.cuni.cz, <https://trapa.cz/cs>

KDF MFF UK 12. 4. 2023

Obsah

- 1 Úvod
 - Světová historie
 - Česká historie
 - Myšlenkové základy skautingu
- 2 Metodika
 - Výchovná metoda
 - Čas na změnu
 - Program
 - Kompetence
- 3 Stezka
 - Struktura
 - Související nástroje
 - Práce se stezkou
- 4 Revize
 - Popis stavu, jeho zhodnocení
 - Plány a změny
- 5 Motivace
 - Děti i vedoucích a dalších činovníků
- 6 Závěr
 - Současný stav
 - Podpora dospělých
 - Zdroje informací

Jak to začalo — velmi stručná historie světového skautingu

- Skautské hnutí založil britský generál Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, pozdější Lord of Gilwell, 1857–1941
- Nepřijat na Oxford, 1876 nastupuje na vojenskou akademii a odjíždí do Indie
- Kreslil, hrál divadlo, psal do novin, učil se hindsky, inspiruje se místními stopaři a zakládá průzkumné oddíly (anglicky *scouts*)
- 1887 připlouvá do Jižní Afriky, převelen ke zpravodajské službě, později inspektor jezdeckta, mj. mapuje Dračí hory, **sepisuje příručku pro vojenské průzkumníky** (o pohybu v přírodě — později inspirace pro děti pro pobyt v přírodě), ...
- 1899–1900 úspěšně brání obležený Mafeking před Búry, povýšen na generálmajora, národní hrdina
- Žádá o propuštění z armády, **1907 1. skautský tábor** (Brownsea Island), píše **Scouting for Boys** (1908)
- **1920 1. světové Jamboree** (setkání) v Londýně

Robert Baden-Powell (1857–1941)

Co hlavního si pozdější mladý důstojník odnesl ze střední školy...

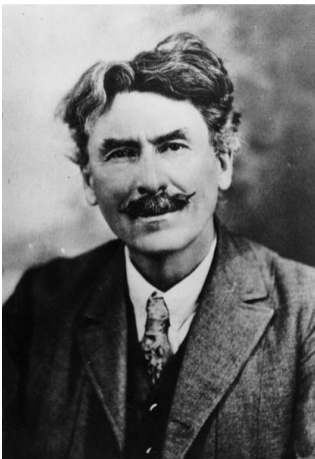
Zkušenosti z pobytu v koleji...

...a později v Africe

Ernest Thompson Seton (1860–1946)

Woodcraft a vliv na český skauting I

- Původně anglický malíř, spisovatel, učitel a přírodovědec
- Pracoval v muzeu, živil se i psaním článků a knih
- Skvělý pozorovatel a vypravěč o životě zvířat
- Většinu času trávil v divoké přírodě v USA, učil se od Indiánů jejich praktickým znalostem a dovednostem i filozofii, morálce a pohledu na svět
- Silná inspirace českého skautingu woodcraftem je světově unikátní

Ernest Thompson Seton (1860–1946)

Woodcraft a vliv na český skauting II

- 1902 založil **Woodcraft Indians** — hnutí inspirující se životem Indiánů (ideou) a snažící se o výchovu a poznání
 - Znalosti a respekt k přírodě
 - Příroda a krajina jako zdroj duchovní inspirace
 - Fyzická zdatnost, rukodělné práce, zručnost
 - Morální kodex
- S americkou skautskou organizací se rozešel ve zlém (*Boy Scouts* pro něj byly příliš přísně organizované), s Baden-Powellem vycházel velice dobře
- Trochu nespravedlivě ve stínu skautingu, jeho hnutí je mnohem menší než to skautské, vzájemně se ovlivňovaly
- Mnoho společných prvků se skautingem (práce v malých skupinách, učení se od ostatních apod.), skauting klade větší důraz na vztah ke společnosti
- Knihy E. T. Setona měly velký vliv na zakladatele českého skautingu
- U nás působí **Liga lesní moudrosti** (přímo navazuje na jeho americké hnutí)

Stručná historie českého skautingu I

- **Junáka** založil pražský učitel tělocviku **Antonín „Benjamín“ Svojsík**, 1876–1938
- 1909 se dozvěděl o skautingu, 1911 se vydal do Anglie
- **Ve školním roce 1911/12 založil na žižkovské reálce 1. skautskou družinu**, reakce veřejnosti byla chladná
- 1912 sepisuje **Základy junáctví**, konzultuje své myšlenky s intelektuální elitou své doby (Drtina, Masaryk, Kramář, Aleš, Jirásek, Rais, Guth-Jarkovský, ...)
- **1912 1. skautský tábor** u Lipnice nad Sázavou (šli z Prahy přes 100 km se vším pěšky), přes celé prázdniny
- 1918 skauti pro revoluční Národní výbor zajišťovali kurýrní službu (a vydávali 1. známky Republiky Československé)
- 1919 založen Svaz junáků — skautů RČS
- Vznikla řada skautských organizací (katoličtí, židovští, ...)
- 1939 se skautské organizace spojily do Junáka — svazu skautů a skautek RČS

Antonín Benjamín Svojsík (1876–1938) a první čeští skauti

- Chtěl založit Junáka v rámci Sokola, nakonec se nedohodli
- Na přelomu 19. a 20. století vznikala řada podobných hnutí

Kolorované fotografie z tábora 1912, ostatní pravděpodobně z 20. let

Stručná historie českého skautingu II

- Přehled: <https://www.skautskyinstitut.cz/casova-osa>
- Za války se skauti zapojili do odboje, zahraničních armád (Zpravodajská brigáda byla největší (a velmi úspěšná) odbojová organizace neodhalená Gestapem)
- 1940 Gestapo rozešlo tábory, zatýkání představitelů, rozpuštění Junáka
- V květnu 1945 se skauti zapojili do povstání proti nacistům, Junák obnoven
- Ihned po únoru 1948 komunisti obsadili ústředí Junáka, vytvořen akční výbor, Junák zlikvidován
- 1949 měly vznikat pionýrské oddíly, 1950 Junák formálně zrušen (fakticky již neexistoval)
- V 50. letech bylo mnoho skautských činovníků odsouzeno za protikomunistickou odbojovou činnost, někteří k smrti
- 1968 Junák obnoven
- 1969 ÚV KSČ rozhodlo o vzniku Svazu socialistické mládeže (SSM), 1970 Junák násilně včleněn do SSM, fakticky zlikvidován
- V 70. a 80. letech řada oddílů přežívala pod hlavičkou jiných organizací v rámci SSM

Junák od 90. let 20. století

- 1989 obnova Junáka, raketový růst členů
- V 90. letech probíhaly debaty o identitě a budoucím směřování hnutí a organizace
 - Za totality měl každý svou představu, jak by měl vypadat skauting v budoucí svobodné společnosti — trvalo dlouho různé představy sjednotit...
- Výsledkem mnohdy bouřlivých debat byl mj. pokles počtu členů na přelomu tisíciletí a vznik dalších skautských organizací
- Počet členů Junáka nepřetržitě roste od roku 2005 (**nyní přes 75 000 členů a 2 200 oddílů**)
- Díky zákazům během obou totalit nebyl čas na vývoj programu a reakce na změny společnosti — do 21. století jsme vstupovali prakticky s programem z 30. let 20. století...
 - Jak zachovat to dobré a v ostatním se zmodernizovat?
 - Co jsou klíčové prvky skautingu?
 - Jak má vypadat současný skauting?
 - Jasně vyplynula potřeba změny dosavadního programu
 - **Charta českého skautingu (2005)**

Poslání Junáka

Globální cíl – čeho chceme dosáhnout

Posláním Junáka je **podporovat rozvoj osobnosti** mladých lidí, jejich **duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností** tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství **v souladu s principy a metodami**, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. Antonínem Benjaminským Svojsíkem.

- Za 1. republiky se na tvorbě skautské metodiky podílely tehdejší špičky psychologie, pedagogiky a dalších oborů
- Hledáme praktické a atraktivní metody, jak toto poslání naplnit – k tomu slouží **výchovný program**
- Poslání je univerzální, naplňuje se podle aktuálního stavu a potřeb společnosti

Principy skautského hnutí

- 1 Povinnost k Bohu**, chápána jako povinnost hledat v životě **vyšší hodnoty než materiální**;
 - Jde o morálku, slušnost, dobrotu — ne nutně o víru
 - Skauting je otevřený věřícím různých denominací i ateistům
 - 2 povinnost vůči ostatním**, chápána jako věrnost své vlasti, která je v souladu s úsilím o mír, o vzájemné pochopení a spolupráci mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami; je pojata jako **závazek účastnit se na rozvoji společnosti, jako úcta a láska prokazovaná bližním a přírodě**;
 - Nejsme tu jen sami za sebe, ale jsme součástí širšího společenství, na jehož běhu se chceme aktivně podílet, díky své moci máme (jako lidé) zodpovědnost za osud světa
 - 3 povinnost vůči sobě**, chápána jako odpovědnost za **rozvoj sebe sama**.
 - Nesmíme zapomínat ani na sebe (včetně odpočinku:-)
- Principy musí být v rovnováze, jakýkoliv nesmí převažovat
 - Skautská výchovná metoda a program hledá, jak principy prakticky naplnit

Skautský slib a zákon

Slib

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské, duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.

Dodatek pro věřící: K tomu mi dopomáhej Bůh.

Heslo

Buď připraven!

Zákon

Skaut je

- 1 pravdomluvný,
- 2 věrný a oddaný,
- 3 prospěšný a pomáhá jiným,
- 4 přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta,

- 5 zdvořilý,
- 6 ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských,
- 7 poslušný rodičů, představených a vůdců,
- 8 veselé mysli,
- 9 hospodárný,
- 10 čistý ve slovech, myšlení a skutcích.

Cíl skautské výchovy

- Základní vodítka: principy a poslání skautského hnutí, skautský slib a zákon
- **Výchovné cíle**
 - Musí být v souladu se skautskými hodnotami (viz výše)
 - Musí být praktické — připravit děti na reálný život
 - Neznáme budoucnost — co bude „praktické“ za 20–50 let?
 - Mohou jít proti mainstreamu — masmédiá, ...
 - Děti v oddíle průměrně tráví pár hodin týdně na schůzce, jednou za pár týdnů den/víkend na výpravě a 1–3 týdny na táboře — abychom je mohli pozitivně ovlivnit, musíme tento (oproti škole a rodině) krátký čas využít maximálně efektivně
- Musí to děti bavit
 - „Ryby je nutné lovit na to, co chutná rybám a ne na to, co chutná rybáři.“
(Baden-Powell)
- **Tvrdíme, že máme morální právo ovlivňovat hodnotový žebříček dětí směrem, který považujeme za správný**

Povšimněte si...

- Zatím jsme neřekli nic o *konkrétní* programové náplni
- Skauting je definován „měkkými“ cíly, ne konkrétními činnostmi — na rozdíl třeba od sportovních klubů, tematických kroužků, apod.
- Veřejnost vnímá skauting převážně skrz táboření a přírodu, ale to je (do jisté míry) „jen“ výchovný prostředek (viz dále)
- Mezi skautskými oddíly je obrovská tematická variabilita — vodní, suchozemské, inspirující se v historii, věnující se do hloubky nějakému oboru, ...
- V činnosti se liší oddíly čistě dívčí, čistě chlapecké, smíšené; vlčácké, skautské a roverské; z vesnic a z velkých měst...
- ...všem je společný stejný **cíl: vychovat mladého člověka, který bude platným členem společnosti a bude mít praktické schopnosti a dovednosti pro život v měnícím se světě, za jehož osud cítí (spolu)zodpovědnost a podle toho jedná v souladu s morálními zásadami**

Skautská výchovná metoda...

...vede mladého člověka na cestě osobního růstu: soustava výchovy a sebevýchovy vedoucí k upevňování charakteru, tvorbě hodnotového systému a rozvoji dovedností a znalostí:

- **Slib a zákon** — sebevýchova, dobrovolný závazek
- **Učení se zkušeností** — praktická i mravní výchova
- **Družina** — schopnost být platným členem společenství, pracovat v týmu
- **Symbolický rámec** — přitažlivé, inspirující a obohacující
- **Příroda** — výchovné prostředí, předmět zájmu, ochrany (od lokálního prostředí po klima) i citového a duchovního rozvoje
- **Program osobního růstu** — pestrý, přitažlivý program i všestranný individuální rozvoj (s ohledem na potřeby konkrétního člověka)
- **Dospělí průvodci** — dospělí ukazují cestu, pomáhají, podporují a povzbuzují s respektem k jedinečnosti dítěte
- **Zapojení do společnosti** — spolupráce s místní komunitou

Definovaná **ve stanovách**, **podrobně popsaná** a rozpracovaná.

Historické podoby skautské výchovné metody I

Základy junáctví, Svojsík, 1912, 1921,
reprint 1991

- Pobyť v přírodě
- Umění pozorovati
- Táboření
- Noclehování v přírodě
- Škola práce a rytířství
- Fyzický vývoj a vliv organizace
- (Vycházel ze *Scouting for Boys* (Baden-Powell, 1908, česky 2009, *Skauting pro chlapce*), knih Setona a českých specifik)

Aids to Scoutmastership, Baden-Powell, 1920, česky 2006 (*Na pomoc skautským vůdcům*)

- Charakterové vlastnosti
- Zdraví a zdatnost
- Rukodělné práce a řemeslné dovednosti
- Služba druhým

Historické podoby skautské výchovné metody II

WOSM, 1977

- Slib a zákon
- Učení se zkušeností
- Členství v malých skupinách
- Postupný a stimulující program

- World Organisation of Scout Movement
- World Association of Girl Guides and Girl Scouts
- International Scouts and Guide Fellowship

- Současná podoba české skautské výchovné metody **odpovídá WOSM**
- Za více jak 100 let se metodika zásadně nezměnila — posouval se důraz a detailnost formulace některých bodů
- **WOSM** sdružuje skauty i skautky, **WAGGGS** jen skautky (hlavně v rozvojovém světě řeší hodně ženská témata; některé země neumožňují registrace chlapců i dívek ve stejné organizaci), **ISGF** dospělé — jejich metodiky se zásadně neliší

Proč nový program po roce 2000?

- Změna společnosti
 - Konzum, zrychlená doba, vliv médií, internetu, techniky, ...
 - Děti rychleji dospívají a baví je jiné věci, než v minulosti
- Historický vývoj (zákazy, ...) — od 1. republiky do přelomu tisíciletí se moc nezměnil
- V hnutí byla patrná nespokojenost se stavem programu
- Charta českého skautingu (2005) — obecné cíle rozvoje — odkazuje na historické kořeny, uvědomuje si současný svět a otevírá skauting pro budoucnost
- Inspirace u skautských organizací, které si podobným procesem prošly dříve (Irsko, Slovensko, ...)

„Starý program“

Jednotlivé dílčí úkoly.

Hlavně o znalostech.

Stejná úroveň pro všechny.

Bez kontextu a návaznosti.

„Nový program“

Komplexní úkoly, projekty.

Něco dokázat, udělat.

Nastavitelná obtížnost.

Provázaný, motivační, atraktivní.

Výchovné kategorie

Každá má svá specifika

- **Benjamínci** — předškolní děti
- **Světlušky, žabičky a vlčata** — mladší školní věk (cca 1. stupeň ZŠ)
- **Skautky a skauti** — starší školní věk (cca 2. stupeň ZŠ)
- **Rangers a roveři** — cca střední škola, počátek vysoké
- **Rodinný skauting** — tábory (bývalých) vedoucích s (vlastními) malými dětmi
- **Oldskauti** — dospělí (nepůsobící přímo u oddílů)
- Napříč výchovnými kategoriemi...
 - **Skauting pro všechny** — jakkoliv znevýhodněné děti (zdravotní postižení, ...)
 - Průřezová témata jako **Skauti Na Zemi** (globální výchova), **ekologická výchova**, **duchovní výchova**, **zahraniční akce**, ...
 - Učení se (metodami vhodnými pro danou věkovou kategorii) zdravovědě, táboření, zručnosti, „soft skills“, ...
 - Ve všem co děláme musíme mít na paměti a naplňovat poslání Junáka

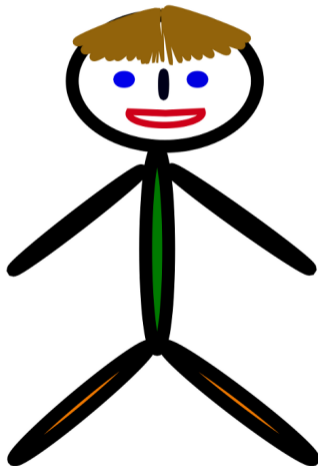
Výchovný program

- Výsledek skautské výchovy — výchovné cíle skautingu
 - Mladý člověk cca na konci střední až počátku vysoké školy
 - Dovednosti, schopnosti a postoje, které má mladý člověk ovládat — koho chceme vychovat
- Výchovné nástroje
 - Skautská metoda
 - Věkové kategorie
 - Metodické příručky pro vedoucí, časopisy, ...
 - Hodnocení kvality oddílu a výchovného dopadu
 - Podpora vedoucích a dalších dospělých dobrovolníků — management, lidské zdroje, technická podpora (IT, ...), found rising, benefity, ...
 - A mnohé další...
- Velká reforma výchovného programu 2005–2013
 - Vlastně nikdy nekončí...
 - Od podzimu 2016 jeho vyhodnocení a začátek prací na úpravách...
- Stále je dost práce...

Jak při tvorbě výchovného programu postupujeme

- 1 Definování obecných cílů (kompetence)
- 2 Rozpracování dílčích cílů (podle věku, ...)
- 3 Výběr vhodných indikátorů (jak poznáme je-li cíl splněn) – „projevy“
- 4 Tvorba programů vedoucích ke splnění cílů
 - Body 3 a zvláště 4 mohou mít velmi různou podobu
 - Obecné cíle se definovaly na začátku pro všechny věkové kategorie
 - Rozpracování obecných cílů se provádí pro jednotlivé věkové kategorie (dílčí cíle)
 - Další nástroje sloužící k motivaci, ...
 - Postupná tvorba **databáze programů**
 - Metodická podpora pro vedoucí a další „uživatelská“ podpora vedoucím oddílů ze strany organizace (semináře, literatura, ...)
 - Výchovné nástroje jsou testovány, jejich funkčnost průběžně hodnocena

Co chceme, aby uměl mladý člověk poté, co projde naší výchovou a na prahu dospělosti odejde?

Skauting a klíčové kompetence

Klíčové kompetence: přenosný a univerzálně použitelný **soubor vědomostí, dovedností a postojů**, které potřebuje každý jedinec **pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti** a úspěšnou zaměstnatelnost.

- Kompetence je souborem schopností, dovedností, znalostí a postojů vztahující se k určité oblasti
- Kompetence se rovnají výchovným záměrům
- Jsou rozpracované pro jednotlivé kategorie
- Navazují na ně výchovné cíle a metody
- Úspěšnost definují indikátory (ukazatele, zda dochází k rozvoji dané kompetence)
- Jsou zpracovávány a konzultovány s odborníky na danou oblast (i mimo Junáka)
- Vznikly po mnoha diskuzích a připomínkách (i ze strany oddílů)
- Od 2019 probíhá na základě dosavadních zkušeností rozsáhlejší revize

Seznam kompetencí a jejich podoblastí pro skautky a skauty

- 1 **Co umím a znám** — Praktický život; Fyzická zdatnost; Buď připraven; Hledání řešení; Tábornická praxe; Tvořivost a zručnost
 - 2 **Kdo jsem** — Já a můj život; Moje svědomí; Osobní rozvoj
 - 3 **Moje kamarádství** — Vztahy; Komunikace mezi lidmi, vyjadřování; Pomoc druhým
 - 4 **Můj domov** — Moje rodina; Moje parta; Družina jako tým
 - 5 **Svět okolo nás** — Já v demokracii; Propojený svět; Rozmanitost světa; Příběhy našeho světa
 - 6 **Příroda kolem nás** — Pobyt v přírodě; Vnímání přírody; Poznávání přírody; Hodnota přírody; Šetrné chování
- Pro ostatní věkové kategorie se podoblasti mírně liší
 - Podrobně viz. <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova/k-cemu-vychovavame-aneb-kompetence-skautske-vychovy>

Příklad rozpracování jedné kompetence

- **Kompetence**
 - V běžném životě se zvládne postarat o sebe i ostatní. Umí řešit problémy, kriticky pracovat s informacemi, učí se z řešení problému.
- **Výchovný cíl**
 - Umí uvařit sobě, rodině i družině jídlo ze základních surovin a nakoupit k tomu potřebné suroviny. (11–15 let)
- **Metody**
 - Nakupování potravin a jiných věcí pro oddíl.
 - Vedení pokladny družiny, vybírání peněz na výpravě.
 - Vaření na výpravách.
- **Indikátory**
 - Šetří si nějaké peníze se svého kapesného
 - Nekupuje si zbytečnosti
 - Bezchybně vrátí peníze po nákupu

Smysl užívání kompetencí: **proměnit skautské principy v život**

Stežka pro skautský věk

- Jeden ze základních výchovných nástrojů – je všestranná, rozličná a vyžaduje osobní zapojení vedoucích i dětí
- <https://stezka.skaut.cz/>

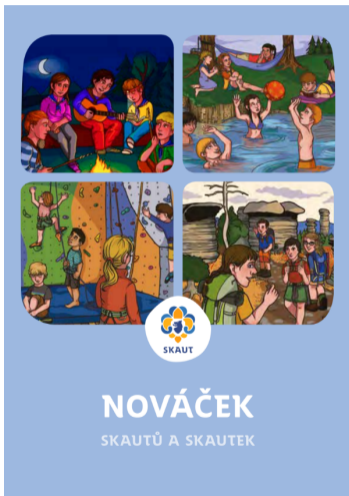

Stezka není jen pár sešitů

- Propracovaný systém nástrojů a motivace
- Prostředek k dosahování výchovných cílů
- Hlavní průvodce na cestě osobního rozvoje
- Nabízí zajímavý program
- Atraktivní a srozumitelná forma
- Dva stupně, čtyři živly (Cesta Země & Vody, Cesta Vzduchu & Ohně)
- Ke stažení editovatelné **skautské** i **vlčácké** v několika verzích
- Aktuálně zavádíme revidované verze

Nováček — pro začátek

- Uvede nováčka do oddílu
- Zábavná forma
- Seznámí se skautingem a vším, co k němu patří
- Vodácké doplňky pro vodní skauty
- Varianty pro světlušky, vlčata, skautky i skauty
- Ke stažení **skautské**, i **vlčácké** v různých variantách
- Oddíly si jej mohou upravit podle svých potřeb

Pro roverský věk máme výzvy a projekty

Máme spoustu rozšiřujících metodických nástrojů...

- Roverská stežka
 - Na rozdíl od mladšího věku není zásadním nástrojem, spíš doplňkem
 - Vede k rovnováze mezi jednotlivými oblastmi osobního rozvoje
 - Vede k hledání vnitřní motivace pro osobní rozvoj
 - Odráží reálný život, nejen prostředí vlastní roverské skupiny či střediska
- Výzvy a projekty pro rovery a rangers
 - Klíčové nástroje roverského programu
 - Výběr plně v rukou jednotlivých roverů a rangers, případně celého roverského společenství
 - R&R by si je měli vybírat tak, aby se rovnoměrně zaměřovali na různé oblasti
- Podrobněji <https://krizovatka.skaut.cz/roveri-rangers/roverska-stezka-vyzvy-a-projekty>

Odborky

- Stezky pokrývají +/- společný základ, kterým by si (s určitou individualizací) měli projít všichni
- Odborky reflektují širší tématického záběru různých oddílů — umožňují dětem rozvíjet se v nějaké oblasti (jsou vodítkem na cestě k určité odbornosti)
- Není účelem nahradit specializované kroužky, ale dát dětem prostor pro rozvoj individuálních zájmů
- Velký důraz je kladen na sdílení znalostí s oddílem — vzájemné učení se
- Pro přehled viz **skautské a vlčci a světýlka pro světlušky, žabičky a vlčata; roveři a rangers mohou plnit skautské**, ale i tam působit jako mentoři

Stezka zdaleka není vše...

Některé nástroje fungují lépe, jiné hůře a čekají je změny...

- Nováček (úvod do oddílu a skautingu), stezka a další věci <https://stezka.skaut.cz/>
- Odborky <https://odborky.skaut.cz/> a <https://vlcciasvetylka.skaut.cz/>
- Časopis Skaut <https://casopisy.skaut.cz/skaut/> a další
- Svojsíkův závod <https://zavody.skaut.cz/>
- Rádcovský rozcestník <https://radce.skaut.cz/> pro vedoucí skautských družin
- A více...

Výhody stezky

- Všestrannost, rozličnost a osobní zapojení
- Stezka je vodítkem pro vytváření celoročního programu
- Stezka umožňuje snadné přizpůsobení oddílu
- Propracovaný nástroj osobního rozvoje
- Zatraktivnění programu
- Během historie skautingu měla a má mnoho podob

*Jedna z nejznámějších kreseb B.P.:
skaut vyhazuje slabiku „im“ ze
slova „impossible“ (slabiku „ne“
ze slova „nemožné“)*

Pravidla a plnění stežky

- Výběr úkolů
 - 1. stupeň — vše povinné, 2. stupeň — výběr ze 4 variant u každého úkolu
 - Vybírá se po konzultaci s vedoucím (neplní se všechny)
 - Lze je plnit v libovolném pořadí
 - Úkol lze upravit, vymyslet, ...
- Kdo hodnotí
 - Dítě a dvě další osoby (vedoucí, rádce, rodič, externí odborník, ...)
- Hodnocení
 - Musí se shodnout dítě a další hodnotitel(é)
- Plnění
 - Přímé plnění
 - Nepřímé plnění
 - Přímé plnění s přípravou
 - Pro některé body nejsou vhodné všechny způsoby

Zjišťujeme, jak oddíly pracují s programem

- „Nová“ stežka už je v praxi od roku 2008
 - Dost zkušeností na zhodnocení fungování
- Odezva na kurzech a seminářích
 - Většina kurzů obsahuje programy diskutující metodiku a její aplikace v oddílech (často s lidmi z ústředí)
- Statistická data z oddílů
 - Z roční registrace oddílů – velikost oddílů, družiny, apod.
- Sondy – detailní elektronické dotazníky
 - Vždy zaměřeny na určité téma
 - Příprava a vyhodnocení se konzultuje se sociology
- Detailní práce s vybranými oddíly
 - Pokrývají celé spektrum oddílů – malé/velké, z vesnice/většího města, ...
- Všechny připravované nové materiály a změny testujeme
 - Zájemci se mohou dostat se k připravovaným materiálům a dát k nim zpětnou vazbu
- **Systematické testování a hodnocení výchovných nástrojů je unikum Junáka**

Co v „nové“ skautské stezce fungovalo a co ne

Aneb revize „nové“ stežky, aby byla ještě lepší...

- Někdy se špatně slaďuje program tak, aby odpovídal rozdílným individuálním cílům
- Úpravy úkolů vedly k definici minimálního společného základu a rozšiřujících úkolů a možnostem, jak si úlohy rozšířit — zjednodušení systému, sešity jsou nově dva a ne čtyři
- Některé body vyžadují spolupráci rodičů — ti to mnohdy odmítají
- Trochu roste role **odborek** — mají vést děti k rozšiřujícím tématům nad rámec stezek
- Obdobnými změnami prochází i stežky světlušek a vlčat
- Rozvíjí se další výchovné nástroje — závody, ...
- Zpětnou vazbu a zkušenosti sbíráme kontinuálně, větší revize se dělají jednou za několik let
- Výchovné nástroje (nejen stežky) se průběžně rozvíjí

Cíle a zpětná vazba

Bez motivovaných (dospělých) to v nevládní neziskové organizaci nejde...

- Cíl musí být dostatečně podnětný, ale i reálný
 - Měl by být součástí delšího plánu — obecné (dlouhodobé) a konkrétní (krátkodobé) cíle
 - Oddílová činnost musí být zábavná (a motivační) a zároveň musí vést k plnění výchovných cílů
 - Vedoucí a další činovníci pracují ve svém volném čase
 - Práce je musí naplňovat
 - Ústředí se snaží jim práci maximálně usnadňovat (metodická a technická podpora, ...)
 - Na děti máme hodně nároků, abychom dosáhli výchovných cílů, skaut je musí bavit
- Zpětná vazba musí být efektivní
 - Je třeba vyzdvihnout, co děti dělají dobře: i malý pokrok je výhra
 - Co nás čeká a čeho jsme dosáhli...
 - Vyjádření uznání
 - Formálně i neformálně
 - Upřímné, nefalšované
 - Spravedlivá odměna

Oddílové motivační prostředky

- Zapojení do celoroční, táborové hry — veškerá činnost pak tvoří jeden logický celek (včetně symbolického rámce)
- Symbolický rámec — získání zvláštních schopností (fantasy prostředí, středověk, ...), ...
- Motivační scénky
- Bodování (existují názory pro i proti jeho používání)
- Mapa postupu členů v plnění
- Speciální odměny všeho druhu
- Motivace samotným programem
 - Program musí být zábavný
 - Programy lze spojovat do projektů
- **Pozor na záměnu prostředku za cíl!**
 - Není cílem hrát si na Indiány, ale hraní si na Indiány je *prostředkem* k plnění *výchovných cílů* (znalostních, dovednostních, etických, vztahových, ...)
- Motivace samotným programem, kamarády, ...
- A další...

Junák dnes

Junák – český skaut, z. s.

- Přes **75 000 členů** — **největší dětská organizace v ČR**, od roku 2005 setrvale rosteme (podrobnosti ve **výroční zprávě**)
- **Strategie 2022** — výhled, **kam chceme dojít**
 - Probíhá vyhodnocení a příprava další strategie
- **Konkurenční prostředí**
 - Vzniklo několik dalších skautských organizací
 - Plno možností — a pohodlnějších — trávení volného času
 - My toho po dětech hodně chceme, špatně se definuje, co přesně děti naučíme (oproti např. fotbalu, hudbě, ...)
- **Výzvy**
 - Neztratit zájem dětí a zároveň si udržet schopnost plnit své výchovné cíle
 - Být respektovanou organizací s odborným a morálním kreditem
 - Získat peníze na činnost, udržet si schopné lidi
 - Společnost nás vidí primárně jako hnutí tábornické a chránící přírodu — to není přesné — další aktivity musí být víc vidět

Metodická podpora vedoucích

- Weby **https** :
[//krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova](https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova)
a <https://krizovatka.skaut.cz/vzdelavani/typicke-vzdelavaci-drahy>
- Metodické příručky (za ~50 Kč nebo zdarma elektronicky)
- Časopisy a další tiskoviny jsou **on-line**
- Semináře (i **na požádání**) a konzultace (potřebujete poradit?)
- Přijímáme zpětnou vazbu — celý proces tvorby a úprav programu a nástrojů je (nejen) lidmi z oddílů připomínkovan a testován
- **Benefity pro činovníky**, konzultace a podpora s lidmi z ústředí, ...

Další informace I

- Informace o skautském výchovném programu: <https://krizovatka.skaut.cz/vedu-oddil/skautska-vychova>
 - Materiály ke stažení
 - Informace o seminářích, kurzech, ...
 - Databáze programů
 - Řada dalších informací...
 - Vše o stezce: <https://stezka.skaut.cz/>
- Web pro veřejnost: <https://www.skaut.cz/>
- Časopisy elektronicky: <https://casopisy.skaut.cz/>
- Knihy **Skautské století** (Roman Šantora, Václav Nosek, Slavomil Janov a Václav Dostál, TDC a Mladá fronta, 2012), **Skautský oddíl 1913–2013** (Roman Šantora a kol., TDC a Mladá fronta, 2014) a **další a další...**
- Skautský institut: <https://www.skautskyinstitut.cz/> (vzdělávání, historie skautingu, akce pro veřejnost)

Další informace II

- Aktuálně...
 - **Zpravodajství** <https://zpravodajstvi.skaut.cz/>
 - **Pomoc ukrajinským uprchlíkům**, zapojení ukrajinských dětí do oddílů
 - **Rozcestník ke klimatické změně**
- Budete-li mít v budoucnu dotazy, klidně se mi ozvěte a zeptejte se, <https://trapa.cz/cs/contact>

Děkuji za pozornost...

...otázky?